

MASARYKOVA UNIVERZITA

Pedagogická fakulta

Katedra občanské výchovy

11. září jako milník mezinárodního terorismu

Seminární práce

Brno 2018

Vytvořil: Bc. Radek Havlíček

Říká se, že každý si pamatuje, co v době útoku 11. září 2001 dělal. Nejsem toho výjimkou. Právě jsem nastoupil do první třídy základní školy. Rodiče tohoto památného dne byli dlouho v práci a mě s bratrem hlídala babička. Nějakou dobu jsme si společně hráli, ale poté jsme si pustili zpravodajství. Navždy budu mít v paměti tmavý pokoj se spuštěnou televizí, ve které běžely otřesné záběry s probíhajícím útokem.

11. září 2001 byla ve Spojených státech amerických unesena militantní organizací Al-Kaida čtyři dopravní letadla společností American Airlines a United Airlines. Únosci se letadel zmocnili za pomoci nožů na otevírání balíků, které se jim povedlo dostat do letadel přes bezpečnostní kontrolu. Dvě letadla startovala z Bostonu (linky číslo 175 a 11), třetí letadlo z Washingtonu (linka číslo 77) a čtvrté z New Jersey (linka číslo 93). Podle zpráv Federálního úřadu pro vyšetřování (FBI) letadla uneslo celkem 19 teroristů (15 z nich mělo občanství Saúdské Arábie, dva pocházeli ze Spojených arabských emirátů, jeden z Libanonu a jeden z Egypta – vůdce skupiny Muhammad Atta).¹

Dvě letadla, která startovala z Bostonu (linky číslo 175 a 11), narazila do budov Světového obchodního centra v New Yorku. Právě těmto mrakodrapům se přezdívalo „dvojčata“. Následkem prudkého nárazu bylo usmrcení všech lidí na palubě obou letadel a dalších v Severní a Jižní věži Světového obchodního centra, které se následkem otřesů po dvou hodinách zřítilo. O několik hodin později se zřítily také budova číslo sedm Světového obchodního centra, pádem trosek však byly poškozeny také další budovy. Kompletně zničen byl také hotel Marriott a pravoslavný kostel svatého Mikuláše. Třetí unesené letadlo (linka číslo 77) narazilo do západního traktu Pentagonu, který je sídlem Ministerstva obrany Spojených států amerických a nachází se nedaleko Washingtonu. Podle spekulací mělo čtvrté letadlo (linka číslo 93) směřovat také směrem na americké hlavní město, pravděpodobným cílem se měl stát Bílý dům nebo Kapitol, další symboly Spojených států amerických. Tento jediný letoun však svůj plánovaný cíl nezničil díky souboji cestujících s únosci, kteří po pozdějším startu měli informace, o již proběhlých teroristických činech, a věděli, jaký osud je čeká. Díky statečnosti cestujících se letadlo zřítilo do neobydlené oblasti u města Shanksville v Pensylvánii.²

Podle dostupných informací zemřelo při teroristických útocích až tři tisíce občanů z asi 90 zemí světa. Uvedené číslo mohlo být ještě vyšší, kdyby firmy nezačaly evakuovat své

¹ 11. září 2001, den, který otrásl světem. Události minutu po minutě. *EuroZprávy.cz* [online]. 2017 [cit. 2018-09-22]. Dostupné z: <https://eurozpravy.cz/zahranicni/amerika/168199-11-zari-2001-den-ktery-otrasl-svetem-udalosti-minutu-po-minute/>

² HAVLÍČEK, Radek. *Média jako součást manipulace v občanské společnosti (V. Farkas, N. Chomsky)*. 2017. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Pedagogická fakulta. Vedoucí práce doc. PhDr. Marta Goňcová, CSc, s. 31

zaměstnance ihned po poškození první budovy „dvojčat“. Celkové škody pak jsou odhadovány až na 135 miliard dolarů.³

Ihned po útocích začalo vyšetřování pod hlavičkou FBI. Ukázalo se, že několik let selhávaly americké tajné služby, které dostatečně nespolupracovaly. Následkem toho bylo, že nikomu nepřišlo divné, že se na Floridě objevili Arabové, kteří se učili pilotovat dopravní letadla, aniž by s nimi chtěli také přistávat. Stačilo jim pouze to, že je umí ovládat ve vzduchu. Americká zpravodajská služba CIA navíc nepředala FBI informace o příjezdu dvou radikálů

do Spojených států amerických. Odhalen byl také problém s nedostatečnými bezpečnostními kontrolami na letištích.⁴

Vyšetřování dále dospělo k názoru, že za útoky stála teroristická skupina Al-Kaida, v jejímž čele byl Usáma bin Ládín. Ze strany Spojených států amerických byla pod taktovkou prezidenta George Bushe započata válka proti terorismu. Spojené státy americké stanovily požadavek, aby byl Usáma bin Ládín vydán z Afghánistánu, aniž by byly schopny předložit důkazy o jeho zapojení do útoků. Když se tak nestalo, americká armáda zahájila 7. října 2001 invazi do Afghánistánu (ve které zemřelo větší množství civilistů než při samostatných útocích). Ta vedla také k pádu vlády Tálibánu (nábožensko-politického hnutí). Další opatření v Afghánistánu byla podpořena nalezením kazet, na kterých bin Ládín otevřeněji hovoří o svém spojení s útoky 11. září.⁵ Dlouhých deset let trvalo, než byl bin Ládín dopaden. Stalo se tak na začátku května 2011, kdy byl usmrcen týmem amerických zvláštních ozbrojených sil ve svém sídle v pákistánském Abbottabádu (asi 50 kilometrů od hlavního města Islamabadu).⁶ Zatčení vysoce postaveného člena Al-Kaidy a hlavního organizátora Chálida Šajcha Muhammada proběhlo 1. března 2003 v pákistánském městě Rawalpindi. Od roku 2006 je vězněn na Kubě ve věznici Guantanámo.⁷ Další radikálové pak byli dopadeni během postupujících akcí v Afghánistánu a Pákistánu.

³ Den teroristických útoků na USA (11. září 2001). *Stream.cz* [online]. 2011 [cit. 2018-09-22]. Dostupné z: <https://www.stream.cz/slavnedny/611507-den-teroristicky-utoku-na-usa-11-zari>

⁴ Teroristický útok z 11. září 2001 v New Yorku a Washingtonu. *Novinky.cz* [online]. [cit. 2018-09-22]. Dostupné z: <https://tema.novinky.cz/teroristicky-utok-z-11-zari-2001-v-new-yorku-a-washingtonu>

⁵ HAVLÍČEK, Radek. *Média jako součást manipulace v občanské společnosti (V. Farkas, N. Chomsky)*. 2017. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Pedagogická fakulta. Vedoucí práce doc. PhDr. Marta Goňcová, CSc, s. 33

⁶ Usáma bin Ládín. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2018-09-22]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Us%C3%A1ma_bin_L%C3%A1d%C3%ADn

⁷ Chálid Šajch Muhammad je najvyššie postaveným predstaviteľom al-Káidy, akého sa doteraz podarilo chytiť. *Korzar* [online]. 2003 [cit. 2018-09-22]. Dostupné z: <https://korzar.sme.sk/c/4626096/chalid-sajch-muhammad-je-najvyssie-postavenym-predstavitelom-al-kaidy-akeho-sa-doteraz-podarilo-chytit.html>

Do války proti terorismu, která pokračuje dodnes, se postupně zapojily také státy Severoatlantické aliance NATO. Hrozba terorismu hrála roli i při válce v Iráku, která byla započata 20. března 2003. Vůdce Iráku Saddám Husajn měl mít vazbu na Al-Kaidu a vlastnit zbraně hromadného ničení, což se však nepotvrdilo.⁸ Husajn byl dopaden 13. prosince 2003 veden před soud, kde se měl zodpovídat za zločiny genocidy, vraždy a týrání civilistů. Nakonec byl 30. prosince 2006 popraven.⁹ To, že hrozba terorismu je stále aktuální také v Evropě, dokazují mj. útoky v Madridu v roce 2004, v Londýně v roce 2005, Paříži v roce 2015 nebo v Barceloně v roce 2017.¹⁰

Útoky 11. září vedené muslimskými teroristy byly mediálně prezentované jako boj proti americkým hodnotám (jako je svoboda, tolerance nebo náboženská pluralita), globalizaci a nadvládě Spojených států amerických. Noam Chomsky, kritik americké zahraniční politiky, však zaujímá stanovisko, že šlo o boj proti zkorumpovaným a represivním režimům a jejich podporovatelům.¹¹ Právě tak pracují Spojené státy americké, které podporují autoritářské režimy, odliv bohatství z islámských států a dalších zemí. Díky tomu brání vývoji demokracie v postižených zemích.¹² Proto bin Ládín doufal, že útoky 11. září, ale i následné údery v dalších zemích, povedou k mobilizaci islámských států a budou společně bojovat proti Západu. Nakonec se však nepovedlo se oslabit ani Spojené státy americké, které stále patří ke globálním světovým velmocem.¹³

Události 11. září změnily myšlení lidí po celém světě, kteří si uvědomili, že nikde není bezpečno a neexistuje naděje, že některých věcí se člověk není schopen dopustit.¹⁴ V této souvislosti byla po útocích zpřísnována bezpečnostní opatření, která do jisté míry omezují svobodu občanů. Letadla mají lépe zabezpečenou pilotní kabinu a objevuje se v nich ochranka. Kvalitnějšími kontrolami se prochází také na letištích, kam byly instalovány

⁸ Teroristický útok z 11. září 2001 v New Yorku a Washingtonu. *Novinky.cz* [online]. [cit. 2018-09-22]. Dostupné z: <https://tema.novinky.cz/teroristicky-utok-z-11-zari-2001-v-new-yorku-a-washingtonu>

⁹ Saddám Husajn. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2018-09-22]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Sadd%C3%A1m_Husajn

¹⁰ Připomeňte si největší teroristické útoky, spáchané v posledních třech letech v Evropě. *IRozhlas* [online]. 2017 [cit. 2018-09-22]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/pripomente-si-nejvetsi-teroristicke-utoky-spachane-v-poslednich-trech-letech-v_1708172145_per

¹¹ CHOMSKY, Noam. 11.9. Praha: Mezera, 2003, s. 27-28.

¹² HAVLÍČEK, Radek. *Média jako součást manipulace v občanské společnosti (V. Farkas, N. Chomsky)*. 2017. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Pedagogická fakulta. Vedoucí práce doc. PhDr. Marta Goňcová, CSc, s. 57

¹³ Změnily útoky z 11. září svět? Ano, ale ne moc. *Idnes.cz/zpravy* [online]. 2008 [cit. 2018-09-22]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/zmenily-utoky-z-11-zari-svet-ano-ale-ne-moc-fpv-zahranicni.aspx?c=A080910_215242_zahranicni_dp

¹⁴ Den teroristických útoků na USA (11. září 2001). *Stream.cz* [online]. 2011 [cit. 2018-09-22]. Dostupné z: <https://www.stream.cz/slavnedny/611507-den-teroristicky-utoku-na-usa-11-zari>

scannery pro rozpoznání zbraní, což vedlo tak daleko, že do letadla se dnes nesmí nastoupit ani s vodou v láhvi (větší než 100 ml), protože by se mohlo jednat o kapalnou bombu.¹⁵ Návštěva Spojených států amerických pak je složitější, je nutné mít biometrické pasy – obsahující čip, otisky prstů a fotografii. Větší bezpečnost má zaručit i odposlouchávání telefonních hovorů, pouliční kamery a kontrola komunikace na internetu.¹⁶ S útoky 11. září je spojen také rozvoj internetového zpravodajství, které cílí na aktuálnost 24 hodin denně. Pozitivem jsou vědecké pokroky při identifikaci poškozené DNA, které se dnes používají po celém světě. Peníze do vědeckých výzkumů byly podporovány především pro zlepšení bezpečnosti, do této oblasti lze zahrnout výzkum bio-zbraní. Odliv odborníků však měl negativní dopad na zemědělství, protože tento výzkum naopak stagnoval.¹⁷

Nutno podotknout, že v souvislosti s teroristickými útoky 11. září se stále hovoří o různých konspiračních teoriích. Nahrává jim fakt, že budovy Světového obchodního centra byly ve špatném stavu, takže díky jejich zničení bylo možné čerpat finance z pojistek. Možná proto byla suť urychleně odvezena a bez důkladného prozkoumání zničena. Je otázkou, zda s útoky není spojena vláda Spojených států amerických, aby měla záminku pro vyhlášení války proti terorismu a napadení území, na kterých se nacházejí bohatá ložiska nerostných surovin, což by přineslo americkému hegemonovi finanční prospěch.¹⁸ Zda jsou některé z teorií pravdivé, to se (asi) nikdy nedozvíme.

¹⁵ Změnily útoky z 11. září svět? Ano, ale ne moc. *Idnes.cz/zpravy* [online]. 2008 [cit. 2018-09-22]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/zmenily-utoky-z-11-zari-svet-ano-ale-ne-moc-fpv-zahranicni.aspx?c=A080910_215242_zahranicni_dp

¹⁶ Teroristický útok z 11. září 2001 v New Yorku a Washingtonu. *Novinky.cz* [online]. [cit. 2018-09-22]. Dostupné z: <https://tema.novinky.cz/teroristicky-utok-z-11-zari-2001-v-new-yorku-a-washingtonu>

¹⁷ Nečekané důsledky 11. září: více nehod, šmírování a on-line zprávy. *Technet.cz* [online]. 2017 [cit. 2018-09-22]. Dostupné z: https://technet.idnes.cz/11-zari-2001-co-se-zmenilo-v-usa-a-ve-svete-911-91101-9-11-2001-f5y-veda.aspx?c=A170910_200409_veda_pka

¹⁸ HAVLÍČEK, Radek. *Média jako součást manipulace v občanské společnosti (V. Farkas, N. Chomsky)*. 2017. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Pedagogická fakulta. Vedoucí práce doc. PhDr. Marta Goňcová, CSc, s. 70

Použité zdroje a literatura:

- 11. září 2001, den, který otrásl světem. Události minutu po minutě. *EuroZprávy.cz* [online]. 2017 [cit. 2018-09-22]. Dostupné z: <https://eurozpravy.cz/zahranicni/amerika/168199-11-zari-2001-den-ktery-otrasl-svetem-udalosti-minutu-po-minute/>
- Den teroristických útoků na USA (11. září 2001). *Stream.cz* [online]. 2011 [cit. 2018-09-22]. Dostupné z: <https://www.stream.cz/slavnedny/611507-den-teroristicky-ch-utoku-na-usa-11-zari>
- HAVLÍČEK, Radek. *Média jako součást manipulace v občanské společnosti (V. Farkas, N. Chomsky)*. 2017. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Pedagogická fakulta. Vedoucí práce doc. PhDr. Marta Goňcová, CSc.
- Chálid Šajch Muhammad je najvyššie postaveným predstaviteľom al-Káidy, akého sa doteraz podarilo chytiť. *Korzar* [online]. 2003 [cit. 2018-09-22]. Dostupné z: <https://korzar.sme.sk/c/4626096/chalid-sajch-muhammad-je-najvyssie-postavenym-predstavitelom-al-kaidy-akeho-sa-doteraz-podarilo-chytit.html>
- CHOMSKY, Noam. *11.9*. Praha: Mezera, 2003.
- Nečekané důsledky 11. září: více nehod, šmírování a on-line zprávy. *Technet.cz* [online]. 2017 [cit. 2018-09-22]. Dostupné z: https://technet.idnes.cz/11-zari-2001-co-se-zmenilo-v-usa-a-ve-svete-911-91101-9-11-2001-f5y-/veda.aspx?c=A170910_200409_veda_pka
- Připomeňte si největší teroristické útoky, spáchané v posledních třech letech v Evropě. *IRozhlas* [online]. 2017 [cit. 2018-09-22]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/pripomente-si-nejvetsi-teroristicke-utoky-spachane-v-poslednich-trech-letech-v_1708172145_per
- Saddám Husajn. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2018-09-22]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Sadd%C3%A1m_Husajn
- Teroristický útok z 11. září 2001 v New Yorku a Washingtonu. *Novinky.cz* [online]. [cit. 2018-09-22]. Dostupné z: <https://tema.novinky.cz/teroristicky-utok-z-11-zari-2001-v-new-yorku-a-washingtonu>
- Usáma bin Ládín. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2018-09-22]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Us%C3%A1ma_bin_L%C3%A1d%C3%ADn
- Změnily útoky z 11. září svět? Ano, ale ne moc. *Idnes.cz/zprávy* [online]. 2008 [cit. 2018-09-22]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/zmenily-utoky-z-11-zari-svet-ano-ale-ne-moc-fpv-/zahranicni.aspx?c=A080910_215242_zahranicni_dp